

Analysenotat – Sammenhæng mellem gennemførslen af erhvervsuddannelser og elevernes afstand til deres erhvervsskole

1.0 Sammenfatning

Manglen på kvalificeret arbejdskraft er en meget væsentlig barriere for Danmarks fremtidige vækst. Ifølge flere prognoser vil der mangle op mod 30.000 faglærte på det danske arbejdsmarked i 2020 (Arbejdsmarkedets Erhvervsråd, 2015; Center for Regional- og Turismeforskning, 2015), hvis ikke udviklingen vendes og flere unge gennemfører en erhvervsuddannelse.

Danske Regioners analyse dokumenterer, at der er sammenhæng mellem erhvervsskoleelevers afstand til deres uddannelse og deres frafald. Således har de elever, som går på erhvervsuddannelser i kommunerne med den højeste gennemførselsprocent på deres erhvervsuddannelser, næsten 10 minutter og over 4 kilometer kortere afstand til deres uddannelse end de elever, der går på erhvervsuddannelserne i kommunerne med den dårligste gennemførselsprocent på deres erhvervsuddannelser.

Samtidig forventes optaget af elever på erhvervsskolerne at stige som følge af kortere afstand, da transportafstand har stor betydning for 30 procent af de unge i deres valg af ungdomsuddannelse (Region Hovedstaden, 2013).

En reduktion af erhvervsskoleelevers afstand til skole kan dermed bidrage til at mindske den fremtidige mangel på faglært arbejdskraft. Endvidere vil det medføre store gevinst til de offentlige finanser, da det vil løfte unge, som ellers ikke havde fået en kompetencegivende erhvervsuddannelse, fra ufaglærte til faglærte (Arbejdsmarkedets Erhvervsråd, 2013).

Problemet er aktuelt, fordi placeringen af alle erhvervsuddannelser aktuelt bliver revideret i løbet af det næste års tid. De nye placeringer træder i kraft fra 1. august 2017. I den proces er der for frygt for, at mange skoler vil lukke afdelinger på grund af et faldende elevtal og for at spare penge.

Danske Regioners analyse tydeliggør de negative konsekvenser ved at øge afstanden for erhvervsskoleeleverne til deres uddannelse, men viser samtidig, at transportafstand – modsat den sociale arv – et af det forhold, som er muligt at ændre på inden for en kort og konkret tidsramme, så flere unge vælger og gennemfører en erhvervsuddannelse

09-11-2015

Sag nr. 15/1799

Dokumentnr. 55876/15

Morten Christensen

Tel. 35 29 84 50

E-mail: Moc@regioner.dk

2.0 Resultater

Unge, som går på en erhvervsskole i kommunerne med de bedste gennemførselsprocenter på deres erhvervsuddannelser, har 10 minutter og 4 kilometer kortere til deres uddannelse end de elever, der går på en erhvervsskole i kommunerne med de dårligste gennemførselsprocenter. Det fremgår af tabel 1 herunder.

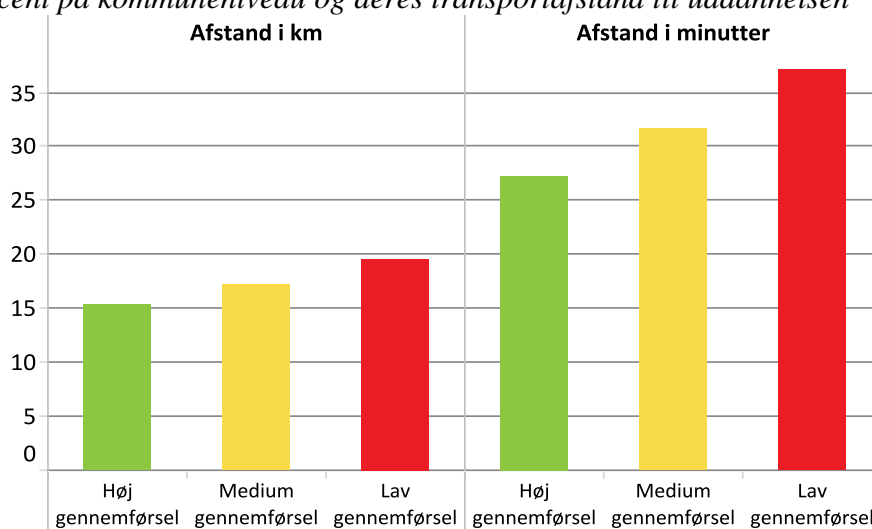
Tabel 1: Gennemsnitlig transportafstand i kilometer og i minutter for erhvervsskoleelever til deres uddannelse, fordelt på tre grupper af kommuner

Kommunegrupper	Afstand i km	Afstand i minutter
<i>Kommuner med lav gennemførsel på erhvervsuddannelserne</i>	19,5	37,1
<i>Kommuner med medium gennemførsel på erhvervsuddannelserne</i>	17,2	31,7
<i>Kommuner med høj gennemførsel på erhvervsuddannelserne</i>	15,4	27,3
<i>Alle kommuner</i>	17,4	32,2

Kilde: Danske Regioner på baggrund af Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings databank og Transportvaneundersøgelsen, DTU Transport

Sammenhængen mellem erhvervsskoleelevernes gennemførselsprocent og deres transportafstand er illustreret i figur 1. Figuren viser, at erhvervsskoleelevernes gennemsnitlige afstand til deres uddannelsessted stiger i takt med, at gennemførselsprocenten falder.

Figur 1: Sammenhængen mellem erhvervsskoleelevers gennemførselsprocent på kommuneniveau og deres transportafstand til uddannelsen

Kilde: Danske Regioner på baggrund af Undervisningsministeriets databank og DTU's transportvaneundersøgelse

Figuren tydeliggør dermed, at der er potentiale for at få flere elever til at gennemføre deres erhvervsuddannelse, hvis deres afstand til erhvervsuddannelsen formindskes. Samtidig understreger figuren også de negative konsekvenser, som er forbundet med at øge erhvervsskoleelevernes afstand til uddannelsesstedet.

Den metodiske fremgang bag analysen fremgår i afsnit 6 bagerst i notatet.

3. Øvrige undersøgelser

Det er vigtigt at fastslå, at transportafstand ikke er den eneste forklarende faktor, der spiller ind på erhvervsskoleelevers gennemførelse af uddannelsen. Flere rapporter påviser, at socioøkonomiske karakteristika ved erhvervsskoleelever og deres forældre har betydning for gennemførelsen af en erhvervsuddannelse (se f.eks. KORA, 2010).

Der er dog kun få undersøgelser af tilgang og frafald på erhvervsuddannelser i en dansk kontekst, og af de hidtidige har kun en enkelt direkte inddraget unges afstand til deres uddannelsessted som en faktor, der kan være med til at forklare tilgang og frafald til ungdomsuddannelserne.

Undtagelsen er Region Hovedstaden, som i samarbejde med Pluss Leadership og Epinion har udarbejdet en rapport om geografisk uddannelsesdækning og søgning til uddannelserne i Region Hovedstaden. Rapporten finder en statistisk signifikant sammenhæng mellem valg af ungdomsuddannelse transportafstanden med kollektiv trafik til ungdomsuddannelserne (Region Hovedstaden, 2013a).

Samtidig suppleres Region Hovedstadens statistiske analyse med en spørgeskemaundersøgelse blandt 500 unge. Undersøgelsen viser blandt andet, at mellem 15 og 22 procent af de unge bevidst har fravalgt en uddannelse eller et uddannelsessted på grund af for lang afstand. Samtidig svarer mellem 28 og 30 procent af de unge, at transporttiden har stor betydning for valget af uddannelse. Resultaterne gælder både for de unge, der har søgt gymnasiale, erhvervsuddannelser og videregående uddannelser.

De øvrige undersøgelser af unges valg og gennemførelse af erhvervsuddannelserne peger således på, at såvel sociale baggrundskarakteristika som transportafstand har en betydning. Som nævnt i notatets første afsnit er det imidlertid værd at fokusere særligt på transportafstand, da det er et af de forhold, som – modsat den sociale arv – er muligt at ændre på i forbindelse

med den aktuelle udbudsrunde for erhvervsskolerne, dvs. inden for en kort og konkret tidsramme.

Side 4

4. Kortere afstand til erhvervsskoler medfører store samfundsøkonomisk gevinster

En analyse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd viser, at hver gang en person tager en faglært uddannelse, så forbedres de offentlige finanser med 2,7 millioner kroner set over livet (AE, 2015). Det betyder, at strømmen af skatteindbetalinger fratrukket udgifter til overførsler og uddannelse over livet er ca. 2,7 millioner kroner større for en gennemsnitlig faglært set i forhold til en sammenlignelig ufaglært.

Med udgangspunkt i vores analyse af sammenhængen mellem transportafstand og erhvervsskoleelevers gennemførselsprocent vil det dermed være forventeligt, at reduceret afstand mellem erhvervsskoleelevens bopæl og uddannelsesstedet vil give store samfundsøkonomiske gevinster, da unge, som ellers ville falde fra, i stedet vil gennemføre deres uddannelse og blive faglærte.

Endelig peger Det Økonomiske Råd på, at en høj uddannelsesmæssig mobilitet i hele landet er en vigtig forudsætning for at opnå en høj social mobilitet i Danmark. Høj social mobilitet giver ligeledes en stor samfundsøkonomisk gevinst ved at sikre, at mennesker får mulighed for at realisere deres potentialer, uanset hvor eller hvordan, de er vokset op.

En forudsætning for høj social mobilitet er derfor, at der opretholdes et bredt udbud af ungdomsuddannelser, som er geografisk fordelt på en sådan måde, at der er rimelig transport til uddannelse for alle unge (Det Økonomiske Råd, 2015).

5. En løsning på behovet for flere faglærte?

I 2020 vil der mangle op mod 30.000 faglærte på det danske arbejdsmarked (AE, 2013). Hvis en sådan mangel på kvalificeret arbejdskraft skal imødekommes af uddannede erhvervsskoleelever, vil det kræve et optagelsesboom på erhvervsskolerne, så der hvert år i perioden 2015-2018 optages ca. 10.000 flere elever end nu (DEA, 2015). Et så dramatisk øget optag forekommer ikke realistisk, når man ser på de seneste års udvikling i erhvervsuddannelsernes optag. Fra 2001 til 2013 er den årlige tilgang til erhvervsskolerne blot steget med 1.000 elever (MBUL's databank) og samtidig er andelen af unge, der vælger en erhvervsuddannelse efter afsluttet grundskole, faldet fra 31,7 til 18,8 procent (Styrelsen for It og Læring, 2015). Senest

er tilgangen af elever til erhvervsuddannelsernes grundforløb faldet med 11 procent fra 2014 til 2015 (Undervisningsministeriet, 2015).

Side 5

Samtidig er det høje frafald blandt eleverne en af erhvervsuddannelsernes helt centrale udfordringer. Tal fra skoleåret 2014/2015 viser, at bare 51 procent af erhvervsskoleeleverne ender med at blive udlært inden for deres fag. Det er et fald på 6 procent siden 2008. Til sammenligning gennemførte 85 procent af eleverne på de gymnasiale uddannelser i 2014 (MBUL's databank).

Hvis der skal uddannes flere faglærte til det danske arbejdsmarked, ligger der derfor i ligeså høj grad et uddannelsesmæssigt potentiale i en indsats for at øge gennemførselsprocenten for de optagede elever som for alene at fokusere på at øge erhvervsuddannelsernes tilgang af elever. Med nærværende analyse dokumenterer Danske Regioner, at et vigtigt redskab til at øge gennemførselsprocenten for erhvervsskoleelever – og dermed bidrage til løsningen af den fremtidige mangel på faglært arbejdskraft – er en kortere transportafstand for eleverne. Ydermere peger regionale erfaringer også på, at 20 procent af de unge bevidst har fravalgt en uddannelse eller et uddannelsessted på grund af for lang rejsetid (Region Hovedstaden, 2013). Det kan derfor betyde, at effekten af sænket transporttid også vil have en positiv effekt på tilgangen af elever. En kortere transporttid for erhvervsskoleelever vil dermed have en dobbeltpositiv effekt på det fremtidige udbud af faglærte ved både at øge erhvervsuddannelsernes optag og hæve gennemførselsprocenten.

Omvendt vil en smallere geografisk uddannelsesdækning og længere transporttid have en negativ indflydelse på elevernes gennemførselsprocenter, og det kan være med til at skabe et endnu større fremtidigt mismatch mellem udbuddet af og behovet for faglært arbejdskraft.

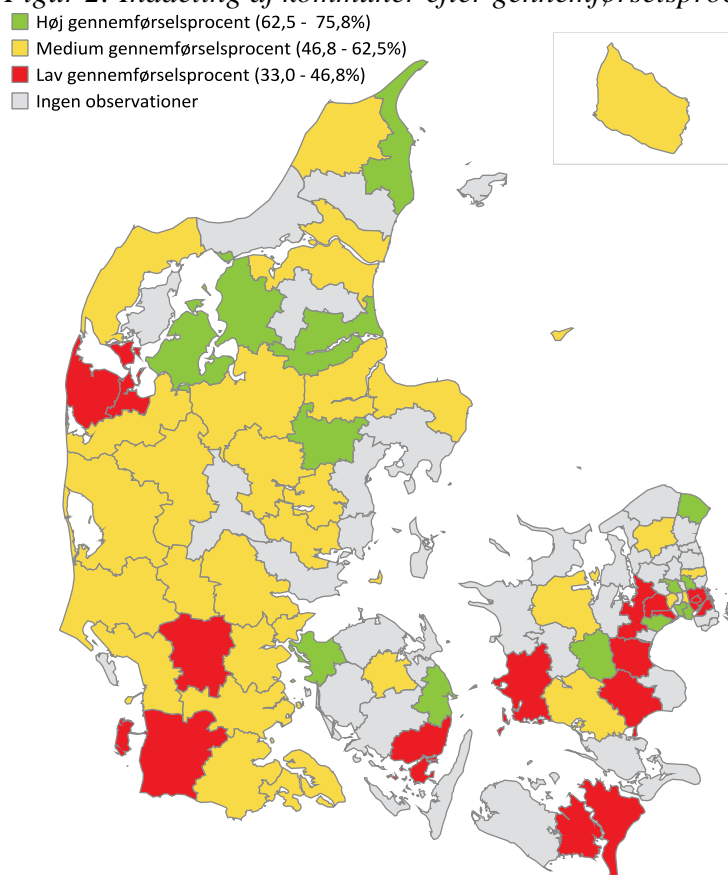
6. Metode

Analysen består for det første af to datagrupper, som er udtrukket fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings (MBUL) databank. Det er den kommunale gennemførselsprocent for erhvervsuddannelserne i hver enkelt kommune samt kommunens årlige tilgang af elever. Gennemførselsprocenten og tilgangen er udregnet som et gennemsnit af årene 2010-13, så det undgås, at et enkelt års udsving får betydning for analysens resultater. En kommune er medtaget i analysen, hvis der er mindst to kommunale gennemførselsprocenter tilgængelige i perioden 2010-13 i MBUL's databank.

Fra DTU's Transportvaneundersøgelse (TU) er der for det andet udtrukket en stikprøve på 1.258 transportture til erhvervsuddannelser, som erhvervsskoleelever fra hele landet har foretaget i perioden 2006-15. Hver enkelt elevs transportafstand (målt i både kilometer og i minutter) og placeringen af deres uddannelsesinstitution indgår i stikprøven.

I alt indgår 58 kommuner i analysen. De 58 kommuner er blevet fordelt i tre grupper efter gennemførselsprocenten for de erhvervsuddannelser, som er placeret i kommunen. Gruppen med lav gennemførselsprocent udgøres af de 14 kommuner med lavest gennemførselsprocent, gruppen med høj gennemførselsprocent af de 14 kommuner med højest gennemførselsprocent og mellemgruppen af de 30 kommuner med en gennemførselsprocent mellem den lave og den høje gruppe. Figur 2 illustrerer inddelingen.

Figur 2: Inddeling af kommuner efter gennemførselsprocent

Gruppen med lav gennemførselsprocent svarer til 1. kvartil af de 58 kommuner, mellemgruppen svarer af 2. og 3. kvartil og gruppen med høj gennemførselsprocent svarer af 4. kvartil. 2. og 3. kvartil er lagt sammen i mellemgruppen, da alle kommunernes gennemførselsprocenter i de to kvartiler

ligger inden for én standardafvigelse af den gennemsnitlige gennemførselsprocent for alle 58 kommuner.

Side 7

De 1.258 transportture fra TU er dernæst blevet fordelt i de tre grupper alt efter hvilken kommune, som målet for turen (i form af erhvervsuddannelsesinstitutionen) er placeret i. På den måde er det nu muligt at sammenligne erhvervsskoleelevers gennemsnitlige afstand til deres skole på tværs af de tre grupper. De tre kommunegrupper fremgår af tabel 2 herunder.

Tabel 2: Inddelingen af kommuner i tre grupper efter gennemførselsprocent – karakteristik af grupperne.

Gruppe	Antal kommuner	Antal ture (TU)	Gennemførsel	Kommuner i gruppe
Lav gennemførsel	14	313	45,3 %	Faxe, Frederiksberg, Guldborgssund, Høje-Taastrup, Ishøj, København, Køge, Lemvig, Roskilde, Slagelse, Struer, Svendborg, Tønder, Vejen
Medium gennemførsel	30	847	54,0 %	Albertslund, Billund, Bornholm, Esbjerg, Fredericia, Haderslev, Herning, Hillerød, Hjørring, Holbæk, Holstebro, Horsens, Kolding, Lyngby-Taarbæk, Norddjurs, Næstved, Odense, Randers, Ringkøbing-Skjern, Rødovre, Silkeborg, Skanderborg, Sønderborg, Thisted, Varde, Vejle, Viborg, Aabenraa, Aalborg, Århus
Høj gennemførsel	14	99	68,7 %	Ballerup, Brøndby, Favrskov, Frederikshavn, Gladsaxe, Greve, Helsingør, Hvidovre, Middelfart, Nyborg, Ringsted, Skive, Vesthimmerland
<i>Gennemsnitlig gennemførsel: 53 %</i>				<i>Standardafvigelse: 10,1 %</i>

6. Litteraturliste

Side 8

KORA (april, 2010). Frafald på de erhvervsfaglige uddannelser – Hvad karakteriserer de frafaldstruede unge? Lokaliseret på URL:

http://www.kora.dk/media/271603/udgivelser_2010_pdf_frafald_erhvervsfaglige_uddannelser.pdf

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (17. oktober 2010). Frafald skaber tabergeneration blandt danske unge. Lokaliseret på URL:

http://www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_frafald-skaber-tabergeneration-blandt-danske-unge.pdf

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (12. maj 2013). Økonomiske tendenser 2013 – velstand kræver uddannelse. Lokaliseret på URL:

http://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_ot13.pdf

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (8. juli 2014). Frygt for flaskehalse er overdrevet. Lokaliseret på URL:

<http://www.ae.dk/analyser/frygt-for-flaskehalse-er-overdrevet>

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (20. juli 2015). Erhvervsuddannelserne betaler sig tilbage før svendebrevet er i hånden. Lokaliseret på URL:

http://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_se-hvor-meget-din-uddannelse-er-vaerd-for-dig-og-samfundet.pdf

Center for Regional- og Turismeforskning (april, 2015). Fremskrivningsnotat. Lokaliseret på URL:

http://www.crt.dk/media/55976/4_fremskrivningsnotat_den_regionale_model_apr15.pdf

Det Økonomiske Råd (forår 2015). Dansk Økonomi, forår 2015 – kapitel IV: Yderområder i Danmark. Lokaliseret på URL:

http://www.dors.dk/files/media/rapporter/2015/f15/kap_iv/f15_kapitel_iv_yderomraaderne_i_danmark.pdf

DEA (maj 2015). Ungdomsuddannelsernes udfordringer - ungdomsuddannelseskommissionen. Lokaliseret på URL:

http://dea.nu/sites/dea.nu/files/ungdomsuddannelsernes_udfordringer.pdf

Region Hovedstaden (september 2013). Geografisk uddannelsesdækning søgning til uddannelserne i Region Hovedstaden. Lokaliseret på URL:

<https://www.regionh.dk/presse-og-nyt/pressemeddelelser-og-nyheder/Documents/UddannelsesdaekningogsoegemoenstreRapportEpinionogPluss.pdf>

Side 9

Styrelsen for It og Læring (april 2015). Niende og tiende klasselevernes tilmeldinger til ungdomsuddannelserne og tiende klasse 2015. Lokaliseret på URL:

http://www.uvm.dk/~media/UVM/Filer/Stat/PDF15/150409%20FTU_notat_2015.pdf

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings databank (september 2015).

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings databank (september 2015). Tilgang og data for optagelsesprocessen til erhvervsuddannelsernes grundforløb i 2015. Lokaliseret på URL:

<http://www.uvm.dk/~media/UVM/Filer/Udd/Erhverv/PDF15/Sep/150916%20Tilgang%20og%20data%20for%20optagelsesprocessen%20til%20erhvervsuddannelsernes%20grundforloeb%20i%202015.pdf>